

Bureau voor Archeologie Rapport 477

Rijskade 1A, Pijnacker, gemeente Pijnacker-Nootdorp: een bureauonderzoek

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 477. Rijskade 1A, Pijnacker,
gemeente Pijnacker-Nootdorp: een bureauonderzoek

auteur: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 13 april 2017

status: concept

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2017021402
Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Pijnacker-Nootdorp
Plaats	Pijnacker
Toponiem	Rijskade 1A
Centrum locatie (m RD)	88.480; 448.010 (x; y)
Omvang plangebied	1.740 m ²
Kadastrale gegevens	Gemeente Pijnacker, sectie F, perceel 1159
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	4039976100
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	VanderHelm Milieubeheer BV
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie, A. de Boer
Kaartblad	37E
Periode van uitvoering	Maart 2017
Bevoegd gezag	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
Deskundige namens bevoegde overheid	Archeologie Delft M. Kerkhof
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot

Figuur 1: Het onderzoeksgebied met het plangebied (zwart; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	7
1	Inleiding.....	8
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	8
2	Bureauonderzoek.....	9
	2.1 Methode.....	9
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	9
	2.3 Aardkunde.....	10
	2.4 Mogelijke verstoringen.....	11
	2.5 Bewoning en historische situatie.....	12
	2.6 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden.....	12
	2.7 Gespecificeerde verwachting.....	13
3	Conclusie.....	16
4	Advies.....	18
5	Literatuur.....	19
	Figuren.....	21

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied met het plangebied (zwart; www.opentopo.nl)...	3
Figuur 2: Luchtfoto van het plangebied (blauw omrand).....	21
Figuur 3: Foto vanaf de openbare weg (Google Street View).....	21
Figuur 4: Schets van de ingreep.....	22
Figuur 5: Geologische doorsnede GeoTop. Het plangebied ligt ter hoogte van de rode onderbroken lijn in het profiel.....	23
Figuur 6: Geologische kaart (Kok en De Groot 1987).....	24
Figuur 7: Geologische kaart uit toelichting bestemmingsplan Duurzame Glastuinbouwgebieden. De geologische informatie is waarschijnlijk gebaseerd op Mulder (1989), zie fig. 9.....	25
Figuur 8: Bodemkaart. Het plangebied is blauw omrand (Alterra Wageningen UR 2012).....	26
Figuur 9: Detail bodemkaart (Mulder 1989).....	27
Figuur 10: Geomorfologische kaart (Alterra 2004). Het plangebied is blauw omrand.....	28
Figuur 11: Hoogte- en reliëfkaart (Kadaster - PDOK 2014). Het plangebied is in wit omrand. Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.....	29
Figuur 12: Detail van kaart 254 West Nederland van het Tonneel des Aerdrijcks ofte Nieuwe Atlas uit 1659, (Blaeu 1659). Het noorden is linksboven. Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe cirkel.....	30
Figuur 13: Detail van de kadastrale minuut van gemeente Vrijenban (1811-1832). Sectie B, blad 02. (Kadaster 1811; “Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed”)MIN08220B02)). De kaart is richting het noordwesten georiënteerd. Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe rechthoek op perceel 255.....	32
Figuur 14: Detail van de aanwijzende tafel Vrijenban, sectie B. Blad 8, (“Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed”) OAT08220B008).....	33
Figuur 15: Detail van de Bonnekaart uit 1876 (459-1412 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	34
Figuur 16: Nog een keer de Bonnekaart uit 1876 (459-1412 Delft), ingezoomd op het plangebied (blauw omrand).....	34
Figuur 17: Detail van de Bonnekaart uit 1890 (459-1413 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	35
Figuur 18: Detail van de Bonnekaart uit 1900 (459-1414 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	35
Figuur 19: Detail van de Bonnekaart uit 1904 (459-1415 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	36
Figuur 20: Detail van de Bonnekaart uit 1908 (459-1416 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	37
Figuur 21: Detail van de Bonnekaart uit 1913 (459-1417 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	37
Figuur 22: Detail van de Bonnekaart uit 1924 (459-1418 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	38
Figuur 23: Detail van de Bonnekaart uit 1934 (459-1419 Delft). Het plangebied is blauw omrand.....	38
Figuur 24: Topografische kaart uit 1940. Het plangebied is blauw omrand.....	39
Figuur 25: Topografische kaart uit 1958. Het plangebied is blauw omrand.....	39
Figuur 26: Topografische kaart uit 1963. Het plangebied is blauw omrand.....	40
Figuur 27: Topografische kaart uit 1968. Het plangebied is blauw omrand.....	40
Figuur 28: Topografische kaart uit 1974. Het plangebied is blauw omrand.....	41
Figuur 29: Topografische kaart uit 1981. Het plangebied is blauw omrand.....	41

Figuur 30: Topografische kaart uit 1986. Het plangebied is blauw omrand.....	42
Figuur 31: Topografische kaart uit 1990. Het plangebied is blauw omrand.....	43
Figuur 32: Topografische kaart uit 1995. Het plangebied is blauw omrand.....	43
Figuur 33: ARCHIS overzichtskaart (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016). Archeologische terreinen zijn in het blauw weergegeven, losse vondsten zijn als gele stippen weergegeven, en het plangebied is zwart omrand.....	44
Figuur 34: Gemeentelijke archeologische beleidskaart (Kerkhof 2009). Het plangebied ligt binnen de zwarte cirkel.....	45

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	11
Tabel 2: Bekende waarden in het onderzoeksgebied.....	13

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureauonderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Rijskade 1A te Pijnacker. De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische waarden bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocol 4002. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

Het voornemen bestaat om een tuincentrum uit te breiden door het plangebied van 1.740 m² geheel te bebouwen. Voor de bouwwerkzaamheden wordt een betonvloer aangebracht. Vermoedelijk wordt deze onderheid. Daarnaast worden sloten verbreed en verlengd waarbij de situatie uit het midden van de 20^e eeuw wordt hersteld.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Zeeuws-Zuidhollands kleigebied'. De diepere ondergrond bestaat uit zee- en/of strandafzettingen waarop zich vanaf de Bronstijd veen heeft ontwikkeld. Later zijn hierop Afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (Gantel Laag) en opnieuw veen gevormd. Het veen is vergaan en opgenomen in de bovengrond die nu als eerdgronden worden geclassificeerd.

Op basis van de landschappelijke ligging kunnen vier archeologische niveaus worden onderscheiden, waarvan drie dieper liggen dan vijf meter onder maaiveld. Direct onder de bouwvoor ligt het vierde archeologische niveau (Laatpakket van Walcheren, deklaag). In dit archeologische niveau worden geen resten van bewoning verwacht. Wel kunnen off-site resten uit de Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn, gerelateerd aan ontwatering en inrichting van bouw- en weilanden.

De verstoring van de drie diepe archeologische niveaus is beperkt tot het plaatsen van funderingspalen. Het aanbrengen van een betonvloer leidt tot drukbelasting en mogelijk tot verandering van de vochtinhouding. Het plaatsen van funderingspalen kan als toelaatbare verstoring worden beschouwd. Omdat aan het maaiveld onder de bouwvoor geen nederzettingsresten worden verwacht, kan het aanbrengen van een betonvloer eveneens als toelaatbaar worden beschouwd.

Het dempen van sloten leidt niet tot aantasting van archeologische waarden. Het verbreden van de sloten en verlengen van de sloten is een herstel van de midden 20^e eeuwse situatie en leidt evenmin tot aantasting van archeologische waarden.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden op een perceel aan de Rijksweg 1A te Pijnacker.

In het gebied geldt een vastgesteld archeologisch beleid.¹ Het beleid is verwerkt in het geldende bestemmingsplan Duurzame Glastuinbouwgebieden, waarin op het perceel de Dubbelbestemming Waarde Archeologie ligt. Voor deze dubbelbestemming geldt dat voor bouwwerken groter dan 100 m² en waarbij de grond dieper dan 30cm-mv wordt geroerd, rekening moet worden gehouden met archeologische waarden.

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 1.740 m². De beoogde ontwikkeling leidt waarschijnlijk tot een bodemverstoring van meer dan 30 cm diep. Hiermee overschrijdt het plan de vrijstellingscriteria en geldt de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

Het onderzoeksgebied is een zone met straal van circa 250 m om de ontwikkeling heen.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.0).

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
- Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
  - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
  - *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

1 (Kerkhof 2009)

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.0, protocol 4002.²

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.³ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de gemeente Pijnacker-Nootdorp in de plaats Pijnacker. De locatie ligt aan het adres Rijskade 1A.

De locatie is vrijwel geheel onbebouwd, begroeid met gras en met enkele bomen (fig. 2 en 3). In de zuidwesthoek bevindt zich een schuur van ca. 35 m² uit 1995 met daaromheen tegelverharding.⁴ Ten oosten van de locatie bevindt zich een winkelpand van Intratuin. Ten westen bevindt zich een glastuinbouwbedrijf. Ten zuiden ligt een perceel grasland met de Delftsestraatweg. De Rijskade ligt ten oosten van het plangebied, oostelijk van de Intratuin.

De locatie betreft het noordelijke deel van kadastraal perceel 1159, sectie F, gemeente Pijnacker. Dit is het plangebied. Het plangebied heeft een omvang van 1.740 m².

Het voornemen bestaat om een tuincentrum van de firma Intratuin uit te breiden. Het plangebied wordt daarom bebouwd en in relatie daarmee worden sloten aangepast. Het maaiveld wordt niet opgehoogd of afgegraven. Voor de bouwwerkzaamheden wordt een betonvloer aangebracht. De oostelijke sloot (drie meter breed, 50 m lang) wordt gedempt. De zuidelijke sloot worden verlengd over tien meter en aan weerszijden een meter verbreed (fig. 4). De westelijke sloot wordt aan weerszijden een meter verbreed.

De graafwerkzaamheden voor sloot verlenging en verbreding betreft grotendeels herstel van de oorspronkelijke situatie zoals deze in 1958 en 1964 bestond (fig. 25 en 26).

2 (SIKB 2016)

3 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services)

4 (Kadaster 2013)

Van de bouwplannen zijn geen funderingstekeningen beschikbaar. Gezien de aard van de ondergrond wordt de nieuwbouw vermoedelijk ondersteund door funderingspalen.

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Zeeuws-Zuidhollands kleigebied'.⁵ De top van de Pleistocene afzettingen ligt op ongeveer -14 m NAP.⁶ De Pleistocene afzettingen bestaan uit afzettingen van rivieren die gedurende de laatste IJstijd zijn gevormd.

Op de Pleistocene afzettingen liggen (fig. 5):⁷

- Rivierafzettingen (Formatie van Echteld; top op -7,75 m NAP),
- Zeezand en -klei van het Laagpakket van Wormer (Afzettingen van Naaldwijk; top op -7 m NAP),
- Holland veen (top op -6,25 m NAP),
- Zeezand en -klei van het Laagpakket van Walcheren (Afzettingen van Naaldwijk; top aan het maaiveld, ca. 1-,75 m NAP).

Deze afzettingen ontstaan nadat in het Holoceen de zeespiegel stijgt. Eerst vormen zich rivierafzettingen (Formatie van Echteld) en zodra zich in een groot deel van West-Nederland een intergetijde landschap ontstaat worden zeeafzettingen gevormd (Laagpakket van Wormer). In de bedding van geulen wordt zand afgezet en op de tussenliggende wadplaten zandige klei. Op de Vereenvoudigde Geologische kaart van Den Haag staan de afzettingen van het Laagpakket van Wormer ingetekend als 'Oude zeeafzettingen'.⁸

Rond 3200 v. Chr. vormen zich strand- en duinafzettingen aan de zeezijde van het intergetijde gebied (Laagpakket van Zandvoort).⁹ In de luwte van de strandwallen ontstaat een uitgestrekt veengebied (Holland veen).

In de IJzertijd ontstaan weer zee-inbraken. De Gantel is een grote kreek die actief is geweest tussen ca. 770 voor Chr en 220 na Chr.¹⁰ De kreek heeft zich diep ingesneden in de onderliggende afzettingen. Na de verlanding van de kreek heeft deze lange tijd als rug in het landschap gelegen en vormde een geschikte vestigingsplaats. Daarna is het landschap waarschijnlijk opnieuw met veen overgroeid.

De voormalige kreek is op de geologische kaart zichtbaar ten westen van het plangebied (fig. 6). Uit een detail geologische kaart en detail bodemkaart blijkt dat meerdere kleinere aftakkingen van de Gantel in de polder van het plangebied aanwezig zijn (fig. 7 en 8). Door het plangebied loopt echter geen aftakking van de kreek.

In de zeeafzettingen hebben zich in de polder van het plangebied – de zogenaamde Noordpolder Delfgauw – kalkarme leek/woudeerdgronden in klei ontwikkeld. In de Zuidpolder Delfgauw staan warmoezerijgronden gekarteerd. De

5 (Rensink e.a. 2015)

6 (DinoLoket; Stafleu e.a. 2013)

7 (De Mulder 2003)

8 (Gans en Metten 1997)

9 voorheen werden de Oude Duinafzettingen als aparte eenheid beschouwd (Doppert e.a. 1975)

10 (Cohen e.a. 2012)

grens tussen de twee bodemtypen loopt door het plangebied (fig. 8).

Woudeerdgronden zijn kleigronden met een donkere bovengrond van 30 tot 50 cm dikte en met roestvlekken in de grijze ondergrond binnen de 50 cm diepte. Bij deze eenheid is de bovengrond 20 tot 35 cm dik en zeer humeus tot humusrijk. Het is overwegend lichte klei, die naar beneden geleidelijk lichter wordt (aflopend), of in zwaarte gelijk blijft (homogeen).

Warmoezerijgronden zijn gronden die sterk zijn beïnvloed door het gebruik voor de teelt van gewassen. Vroeger werden deze gronden als grasland gebruikt, maar in de laatste decennia zijn ze als tuinbouw onder glas in gebruik genomen. Bij de aanleg is vaak sprake geweest van egalisatie, intensieve drainage, zware bemesting met organische stof en kalk en cultuurmaatregelen: diep spitten, verschraling van de bovengrond met zand en aanvoer van organische stof (tuinturf, e.d.).

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied in de eenheid bebouwd (fig. 10). Buiten de bebouwde kom ligt een vlakte van getijafzettingen waar getij-inversieruggen doorheen slingeren.

Het maaiveld in het plangebied ligt tussen -1,3 en -1,5 m NAP (fig. 11). In de hoogte-reliëfkaarten zijn geen archeologische landschapsvormen herkenbaar. Uit hoogtemetingen in de polders van Delfgauw blijkt dat destijds het maaiveld in de omgeving van het plangebied op dezelfde hoogte lag; er hebben dus geen grootschalige ophogingen of afgravingen plaatsgevonden.

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 3, 6, 5 en 7)	Geologische overzichtskaart: ¹¹ <ul style="list-style-type: none"> Na7: Laagpakket van Walcheren / Formatie van Nieuwkoop; zeeklei en -zand met inschakelingen van veen Geologische kaart 1: 50 000: ¹² <ul style="list-style-type: none"> A2.1: Afzettingen van Duinkerke I op Hollandveen op Afzettingen van Calais met Hollandveen Detail Geologische kaart: <ul style="list-style-type: none"> Duinkerke I dek Geologische profiel GeoTop: <ul style="list-style-type: none"> Laagpakket van Walcheren aan het oppervlak, op Hollandveen, op Laagpakket van Wormer, op Formatie van Echteld
Bodemkunde (fig. 8)	Kalkarme leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 5 (pMn85C) Associatie Warmoezerijgronden (gerijpt; AWg-IV) Grondwatertrap IV
Geomorfologie (fig. 10)	Bebouwing (Beb). Buiten bebouwing: Vlakte van getijafzettingen (2M35)
AHN (fig. 11)	Het maaiveld in het plangebied ligt tussen -1,3 en -1,5 m NAP

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Mogelijke verstoringen

In het plangebied zijn geen bodemverstoringen bekend.

¹¹ (De Mulder 2003)

¹² (Kok en De Groot 1987)

2.5 Bewoning en historische situatie

Vanaf de 10^e eeuw worden de Hollandse veengebieden ontgonnen. Bewoningslinten ontstaan langs bestaande waterwegen, die als ontginningsas dienen. Pijnacker wordt tussen 800 en 1000 na Chr. langs het riviertje de Leede gesticht. Doordat vanuit groeiende steden als Delft en Den Haag de vraag naar brandstof, bouwhout en landbouwgrond toeneemt, gaan de bewoners van 'Pinacker' de veenwildernis ontginnen. Eind 10^e eeuw groeit het gehucht uit tot een hovelijke ontginning.¹³

In de Late Middeleeuwen wordt ingegrepen in de waterhuishouding van het gebied omdat door de natuurlijke ontwatering het land begint te zakken en de wateroverlast toeneemt. Er ontstaan kades (Rijskade) en watergangen (Pijnackerse Vaart). Vanaf de 13^e eeuw wordt het gebied systematisch ontgonnen en ontstaan cope-ontginningen met langwerpige kavels en hoeves op de kop van de ontginningsas. De Rijskade op 250 m ten oosten van het plangebied is een dergelijke as.

De Pijnackerse Vaart bestaat zeker in de 17^e eeuw gezien haar weergave op de Tonneel des Aerdrijcks van Blaeu (fig. 12) De vaart bestond mogelijk al in de 16^e of zelfs in de 15^e eeuw.¹⁴

De Kruikius kaart uit de 18e eeuw geeft een gedetailleerd beeld van de toenmalige situatie. Destijds stond aan de (huidige) Delftsestraatweg een korenmolen. Het plangebied ligt naast het erf van deze molen. Volgens de molendatabase heeft deze korenmolen met de naam 'De Aker' een bouwjaar van 1697.¹⁵

Begin 19^e eeuw is het plangebied in eigendom van Arie Notenboom (beroep: 'bouwman' = landbouwer). Het plangebied is in gebruik als bouwland.

Op de eerste Bonnekaart van 1876 is de situatie onveranderd en dit blijft zo tot en met 1924 (fig. 15 tot en met 22). Vanaf 1934 staan in de omgeving steeds meer kassen. Het plangebied blijft echter onbebouwd en is begroeid met enkele (fruit?) bomen (fig. 23 tot en met 32). De korenmolen staat in 1934 niet meer op de kaarten.

In 1958 bevindt zich langs de hele westzijde en zuidzijde van het plangebied een sloot (fig. 25). Dit sloten patroon wordt hersteld met de beoogde graafwerkzaamheden.

2.6 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied staan weergegeven in fig. 33 en toegelicht in tabel 2. Een uitsnede uit de gemeentelijke verwachtings- en beleidskaart staat in fig. 34. De belangrijkste bevindingen zijn de volgende.

Het plangebied ligt in het herinrichtingsgebied Oude Leede dat in 1990 archeologisch is onderzocht door middel van bureauonderzoek en een veldkartering (onderzoek 5.390). Bij de veldkartering zijn drie vondsten gedaan in het huidige onderzoeksgebied, op 180, 260 en 560 ten noorden van het

13 (Kerkhof 2009, 38)

14 <https://geschiedenisvanzuidholland.nl/locatie/geschiedenis-van-pijnacker-nootdorp> en <http://www.hgop-pijnacker.nl/geschiedenis.html>

15 <http://www.molendatabase.org>, database nummer 902, De Aker

plangebied. Het betreft keramiek uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd (waarnemingen 100.137, 100.146 en 106.381).

Op de gemeentelijke verwachtings- en beleidskaart ligt het plangebied in een zone met hoge archeologische verwachting. Dit in verband met de ligging aan de Pijnackerse Vaart (fig. 34).

In het plangebied bevinden zich geen bekende militaire erfgoed waarden.¹⁶

Bron	Omschrijving
Archeologische terreinen	Geen
Waarnemingen	<p>100.137: Pijnacker Zie verder onderzoeksmelding: 5.390</p> <p>100.146: Pijnacker Zie verder onderzoeksmelding: 5.390</p> <p>106.381: Pijnacker Zie verder onderzoeksmelding: 5.390</p>
Vondstmeldingen	Geen
Onderzoeksmeldingen	<p>5.390: Oude Leede, veldkartering Aanvullende Archeologische Inventarisatie in herinrichtingsgebied Oude Leede, bestaande uit een veldverkenning en een inventarisatie.¹⁷ Bij de inventarisatie zijn in de polder ten noorden van het plangebied enkele vondsten gedaan. Het betreffen een vondst van steengoed en vroeg steengoed (laatmiddeleeuws – Nieuwe tijd, waarneming 100.137), witbakkend aardewerk (Nieuwe tijd, waarneming 100.146) en witbakkend aardewerk (Nieuwe tijd; waarneming 106.381).</p> <p>9.447: Pijnacker, bureauonderzoek Het betreft een bureauonderzoek naar de archeologische waarden in de tracés van transport- en distributieleidingen voor CO2 in het Westland, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp. De resultaten zijn niet bekend. Er heeft ter hoogte van het plangebied geen veldonderzoek plaatsgevonden.</p> <p>37.876: Pijnacker, Gemeente Pijnacker-Nootdorp, Verwachtingskaart Melding van onderzoeksgebied gemeente Pijnacker-Nootdorp in het kader van het opstellen van de verwachtingskaart.¹⁸</p> <p>400118100: Pijnacker, Nootdorpseweg, booronderzoek geen sporen en vondsten.¹⁹</p>
Gemeentelijke kaart	Hoog, maximale verstoring 100 m2 en 30 cm-mv.
Bouwhistorische waarden in het plangebied	Geen

Tabel 2: Bekende waarden in het onderzoeksgebied.

2.7 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Zeeuws-Zuidhollands kleigebied'.²⁰ De diepere ondergrond bestaat uit zee- en/of strandafzettingen waarop zich vanaf de Bronstijd veen heeft ontwikkeld. Later zijn hierop Afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (Gantel Laag) en opnieuw veen

¹⁶ ("Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)")

¹⁷ (Visscher 1990)

¹⁸ (Kerkhof 2009)

¹⁹ (Vissinga 2016)

²⁰ (Rensink e.a. 2015)

gevormd. Het veen is opgenomen in de bouwvoor zodat eerdgronden zijn ontstaan. Het gebied is in de Late Middeleeuwen ontgonnen. Het plangebied ligt op ongeveer 250 m van een ontginningsas (Rijskade) en op 50 m van de Pijnackerse Vaart. Langs de Pijnackerse Vaart heeft ter hoogte van het plangebied in de 18^e eeuw een molen gestaan; deze is begin 20^e eeuw gesloopt. Het plangebied is op kaartmateriaal nooit bebouwd geweest.

De verwachting is gebaseerd op de landschappelijke ligging en wordt als volgt gespecificeerd, van diep naar ondiep:

Niveau 1: Formatie van Echteld

1. Datering: Mesolithicum.
2. Complextypen: Resten van kampementen op rivieroeveren.
3. Omvang: Onbekend.
4. Diepteligging: De top van het archeologische niveau ligt op -7,75 m NAP.
5. Gaafheid, conservering en verstoringen: Eventuele archeologische resten zijn goed geconserveerd vanwege de diepe ligging.
6. Locatie: Hele plangebied.
7. Uiterlijke kenmerken: Archeologische resten kenmerken zich door de aanwezigheid van ondiepe sporen (haardkuilen) en losse artefacten.
8. Prospectie kenmerken: Spreiding van hoofdzakelijk vuursteen artefacten.

Niveau 2: Laagpakket van Wormer

1. Datering: Neolithicum – Bronstijd.
2. Complextypen: Vroege boerderijen, landbouwers, complextypen in relatie tot bewoning op kreekkruggen.
3. Omvang: Enkele honderden vierkante meters.
4. Diepteligging: De top van het archeologische niveau ligt op ongeveer -7 m NAP.
5. Gaafheid en conservering: Eventuele archeologische resten zijn goed geconserveerd vanwege de diepe ligging.
6. Locatie: Hele plangebied.
7. Uiterlijke kenmerken: Archeologische nederzettingsresten bestaan hoofdzakelijk uit ondiepe en diepe sporen, kuilen en greppels en lagen waarin artefacten vermengd zijn geraakt met de oorspronkelijke sedimenten.
8. Prospectie kenmerken: Archeologische laag.

Niveau 3: Hollandveen Laagpakket.

1. Datering: IJzertijd en Romeinse tijd.
2. Complextypen: Complextypen in relatie tot bewoning op hoge veenkussens.
3. Omvang: Enkele honderden vierkante meters.

4. Diepteligging: De top van het archeologische niveau ligt op ongeveer -6,25 m NAP.
5. Gaafheid, conservering: De conservering van eventuele archeologische resten zal, gezien de hoge grondwaterstand, goed zijn.
6. Locatie: Hele plangebied.
7. Uiterlijke kenmerken: Archeologische nederzettingsresten bestaan hoofdzakelijk uit ondiepe en diepe sporen, kuilen en greppels en lagen waarin artefacten vermengd zijn geraakt met de oorspronkelijke sedimenten.
8. Prospectie kenmerken: Archeologisch resten manifesteren zich als een archeologische laag. Echter, vanwege de aard van het substraat (veen) is de archeologische laag van nederzettingen in veengebied vaak slecht ontwikkeld en zijn met boringen daarom moeilijk op te sporen.

Niveau 4: Laagpakket van Walcheren, deklaag

1. Datering: Romeinse tijd – Vroege Middeleeuwen.
2. Complextypen: Het plangebied ligt naast de geulafzettingen van de Gantel. Op de ruggen kan zijn gewoond. Naast de ruggen (in het plangebied) kunnen off-site resten aanwezig gerelateerd aan ontwatering en inrichting van bouw- en weilanden.
3. Omvang: Onbekend.
4. Diepteligging: De top van het archeologische niveau ligt aan het maaiveld (onder de bouwvoor van ca. 30 cm dik).
5. Gaafheid en conservering: Eventuele archeologische resten zijn mogelijk goed geconserveerd omdat (afgezien van de kleine schuur) geen graaf- en bouwwerkzaamheden plaats hebben gehad.
6. Locatie: Hele plangebied.
7. Uiterlijke kenmerken: Archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit paalsporen en greppels.
8. Prospectie kenmerken: Alleen sporen niveau.

Resten gerelateerd aan laatmiddeleeuwse ontginningen, of bewoning langs de Pijnackerse Vaart worden niet verwacht.

Strategie om deze verwachting te toetsen in overeenstemming met stroomdiagram van protocol 4003

Om deze verwachting te toetsen is de volgende onderzoeksstrategie geschikt: archeologische resten in het bovenste archeologische niveau kan met karterend proefsleuvenonderzoek worden opgespoord.

3 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

Het voornemen bestaat om een tuincentrum uit te breiden door het plangebied van 1.740 m² geheel te bebouwen. Voor de bouwwerkzaamheden wordt een betonvloer aangebracht. Vermoedelijk wordt deze onderheid. Daarnaast de oostelijke sloot gedempt en worden sloten langs de zuid- en westzijde aangepast. De westelijke sloot wordt aan weerszijden een meter verbreed. De graafwerkzaamheden voor sloot verlenging en verbreding betreft grotendeels herstel van de oorspronkelijke situatie uit het midden van de 20^e eeuw.

- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Zeeuws-Zuidhollands kleigebied'. De diepere ondergrond bestaat uit zee- en/of strandafzettingen waarop zich vanaf de Bronstijd veen heeft ontwikkeld. Later zijn hierop Afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (Gantel Laag) en opnieuw veen gevormd. Het veen is vergaan en opgenomen in de bovengrond die nu als eerdgronden worden geclassificeerd.

- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

In het plangebied bevindt zich een schuur (35 m²). Verder is het plangebied altijd onbebouwd geweest. Er zijn geen grootschalige bodemverstoringen bekend. Het bodemprofiel is waarschijnlijk intact.

- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

Op basis van de landschappelijke ligging kunnen vier archeologische niveaus worden onderscheiden, waarvan drie dieper liggen dan vijf meter onder maaiveld. Direct onder de bouwvoor ligt het vierde archeologische niveau (Laatpakket van Walcheren, deklaag). In dit archeologische niveau worden geen resten van bewoning verwacht. Wel kunnen off-site resten uit de Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen aanwezig gerelateerd aan ontwatering en inrichting van bouw- en weilanden.

- *Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*
  - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

De verstoring van de drie diepe archeologische niveaus is beperkt tot het plaatsen van funderingspalen. Het aanbrengen van een betonvloer leidt tot drukbelasting en mogelijk tot verandering van de vochthuishouding.

Het dempen van sloten leidt niet tot aantasting van archeologische waarden.

Het verbreden van de sloten en verlengen van de sloten is feitelijk een herstel van de situatie zoals deze midden 20^e eeuw bestond, en leidt evenmin tot aantasting van archeologische waarden.

-
- *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Over het effect van het plaatsen van funderingspalen en het overbouwen van archeologische vindplaatsen is weinig bekend.²¹ In het algemeen geldt dat het plaatsen van funderingspalen als toelaatbare verstoring kan worden beschouwd. Omdat aan het maaiveld onder de bouwvoor geen nederzettingsresten worden verwacht, kan het aanbrengen van een betonvloer eveneens als toelaatbaar worden beschouwd.

Maatregelen om rekening te houden met archeologische waarden zijn daarom niet noodzakelijk.

21 (Huisman e.a. 2011)

4 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

5 Literatuur

- Alterra. 2004. "Geomorfologische Kaart Nederland (GKN) Landsdekkend digitale bestand." Wageningen.
- Alterra Wageningen UR. 2012. "BISNederland." *Bodemkaart 1 : 50 000*.
<http://www.bodemdata.nl/>.
- "Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed."
<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
- Blaeu, Joan. 1659. "Toonneel des Aerdriics ofte Nieuwe Atlas." Leiden.
<https://www.erfgoedleiden.nl/schatkamer/bladeren-door-blaeu/bekijk-de-atlas-blaeu>.
- Cohen, K. M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, en A. H. Geurts. 2012. "Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta." Dept. Physical Geography. Utrecht University. <http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl>.
- Cruquius, Nicolaas Samuëlzoon. 1712. "1678-1754 over 'T Hooge Heemraedschap Van Delflant: met alle de Steden, Dorpen, Ambachten, Litmaten, Polders, Blocken, Gehugren, Buerten, Hofsteden, Woningen, Boomgaerden, Tuynen Velden Sluyzen, Vaerten, Vlieten, Stranden, Duynen, Dycken Wegen, Kaden Molens Bruggen, Meeeren, Dobbens, Wateringen etc. daer in Gelegen. op Voetmaet] De Staten van Hollant ende Westvrieslant." <http://studenten.tudelft.nl/en/students/faculty-specific/architecture/facilities/tu-delfts-map-room/map-room-collection/digital-data/kruikius-kaart/>.
- de Mulder, E.F.J. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhof: Groningen [etc.].
- DinoLoket. "GeoTop." *GeoTop*.
<http://www2.dinoloket.nl/nl/about/modellen/geotop.html>.
- Doppert, J.W.C., G.H.J. Ruegg, C.J. Staalduinen, W.H. Zagwijn, en J.G. Zandstra. 1975. "Formaties van het Kwartair en Boven-Tertiair in Nederland." In *Toelichting bij geologische overzichtskaarten van Nederland*, 11–56. Haarlem: Rijks Geologisch Dienst.
- Gans, W. D., en R. Metten. 1997. "Vereenvoudigde geologische kaart van Den Haag en omgeving." Delft: Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO.
- Google Street View. "Street View." <https://maps.google.nl/>.
- Huisman, D.J., J. Bouwmeester, G. de Lange, Th. van der Linden, G. Mauro, D. Ngan - Tillard, C. van Rooijen, I. Roorda, D. Schmutzhart, en R. Stoevelaar. 2011. "De invloed van bouwwerkzaamheden op archeologische vindplaatsen." Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. "Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)." <http://www.ikme.nl>.
- Kadaster. 1811. "Kadastrale Minuten." 1832. <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
- . 2013. "BAG-Viewer." <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Kadaster - PDOK. 2014. *AHN2 - Kadaster*.
<http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/search#|fff9d7cf-9929-4dde-98b8-06ceda7e5610>.
- Kerkhof, M. 2009. "Pijnacker-Nootdorp Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart." Delftse Archeologische Rapporten 96. Delft: Erfgoed Delft en Omstreken.
- Kok, H., en Th. De Groot. 1987. "Geologische kaart van Nederland, blad 37 Oost - Rotterdam." NITG-TNO.
- Mulder, J.R. 1989. "De bodemgesteldheid van de herinrichtingsgebieden

- Leidschendam - Nootdorp en Oude Leede : resultaten van een bodemgeografisch onderzoek en geschiktheidsbeoordeling voor weidebouw.* Staringcentrum.
<http://library.wur.nl/WebQuery/edepot/343320>.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, en B.I. Smit. 2015. *"Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld."* Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
<https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. *"Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed."* <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. *"e-depot voor de Nederlandse archeologie."* <http://www.edna.nl>.
- SIKB. 2016. *"Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.0."*
- Stafleu, J., D. Maljers, F.S. Busschers, J.L. Gunnink, J. Schokker, R.M. Dambrink, H.J. Hummelman, en M.L. Schijf. 2013. *"GeoTop modellering."* TNO-Rapport R10991. Utrecht: TNO.
- Visscher, C.A. 1990. *"Oude Leede."* RAAP rapport 36A. Amsterdam: RAAP Archeologisch Adviesbureau. <https://doi.org/10.17026/dans-xjm-grcx>.
- Vissinga, A. 2016. *"Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van nieuwbouw aan de Nootdorpseweg te Pijnacker, gemeente Pijnacker-Nootdorp."* Vestigia V1391. Amersfoort: Vestigia BV.

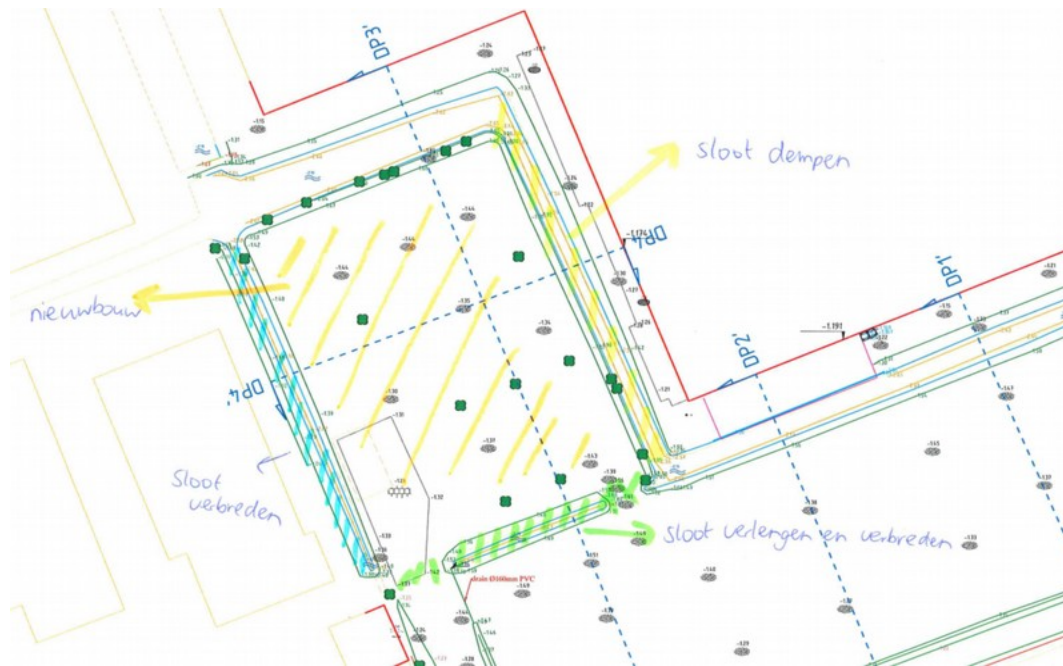
Figuren

Figuur 2: Luchtfoto van het plangebied (blauw omrand).

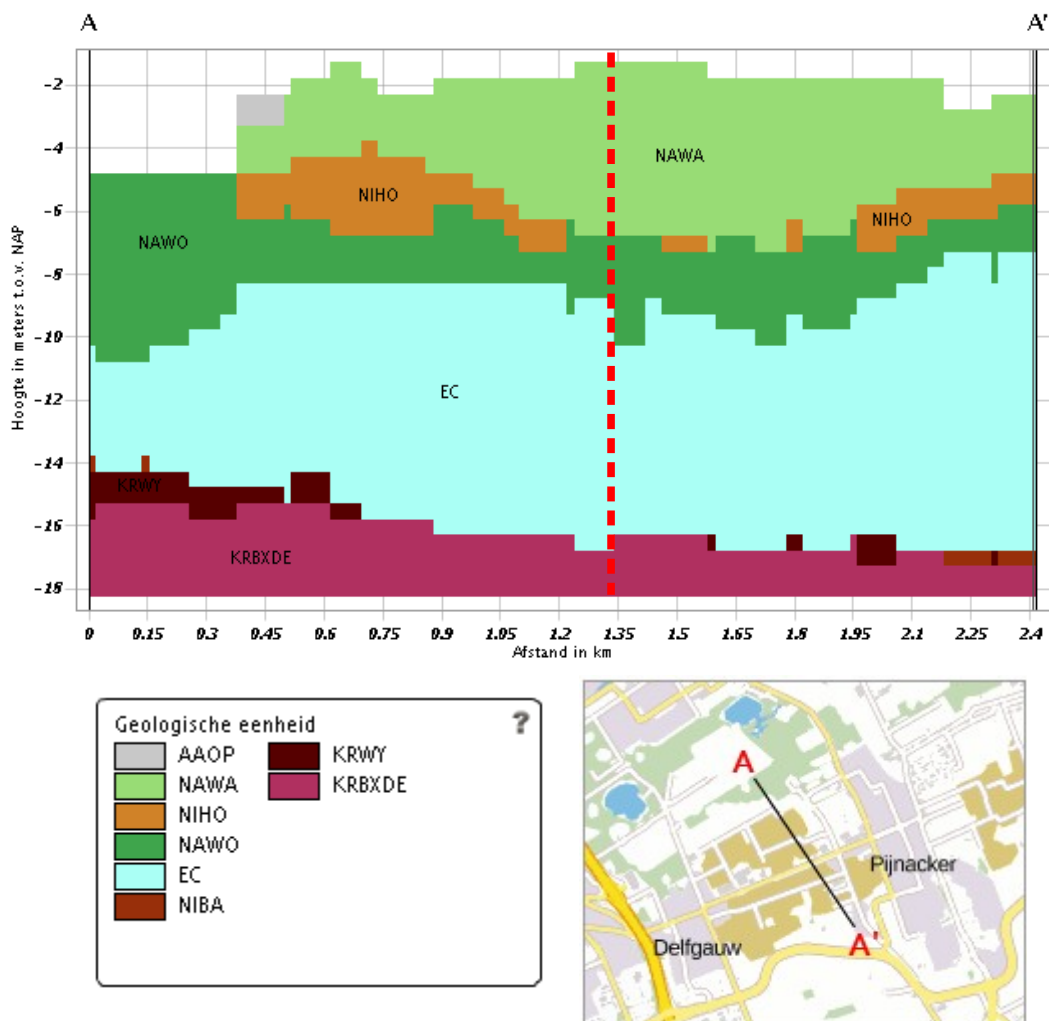

Figuur 3: Foto vanaf de openbare weg (Google Street View).

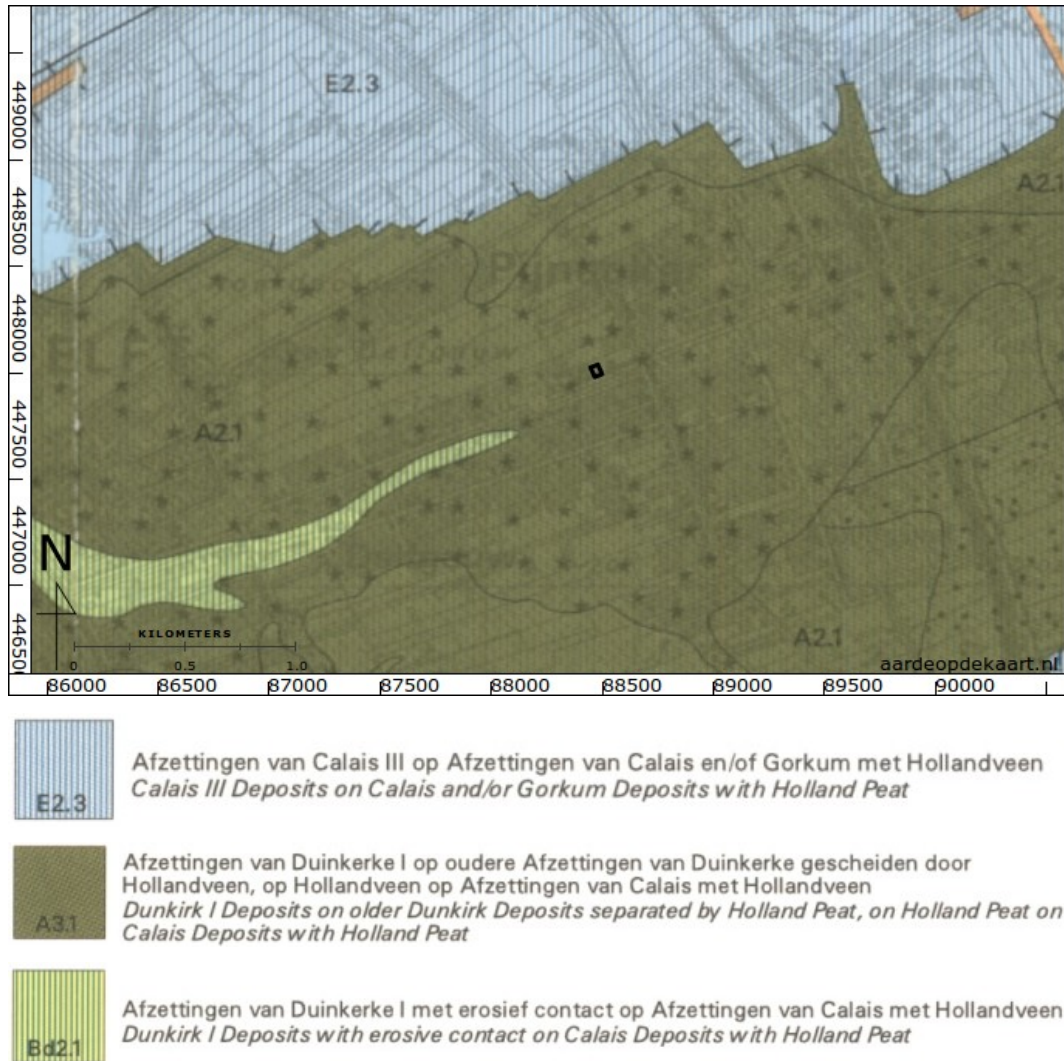
Figuur 4: Schets van de ingreep.

Verticale Doorsnede GeoTOP v1.3

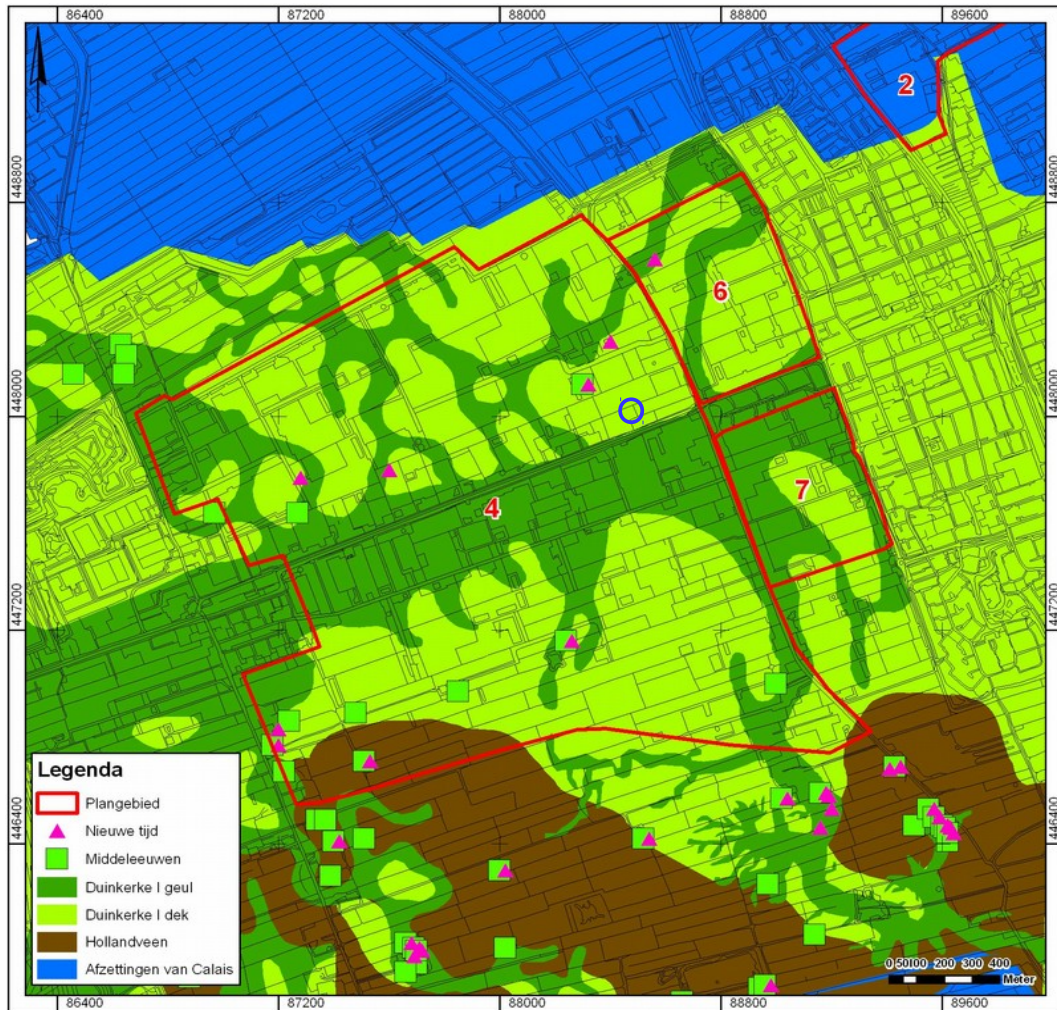
- AAOP: *Antropogeen*
- NAWA: *Formatie van Naaldwijk, Afzettingen van Walcheren*
- NIHO: *Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket*
- NAWO: *Formatie van Naaldwijk, Afzettingen van Wormer*
- EC: *Formatie van Echteld*
- NIBA: *Formatie van Nieuwkoop, Basisveen Laag*
- KRWY: *Formatie van Kreftenheye, Laag van Wijchen*
- KRBXDE: *Formatie van Kreftenheye en Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wijchen*

Figuur 5: Geologische doorsnede GeoTop. Het plangebied ligt ter hoogte van de rode onderbroken lijn in het profiel.

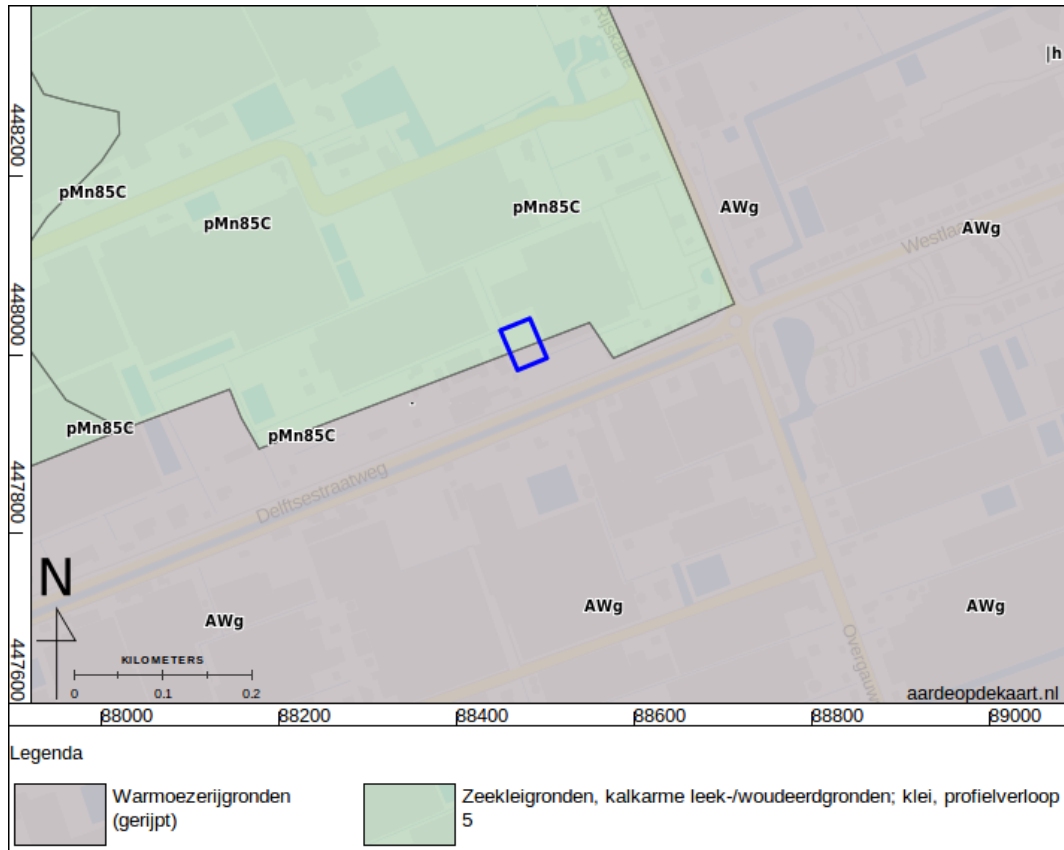

Figuur 6: Geologische kaart (Kok en De Groot 1987).

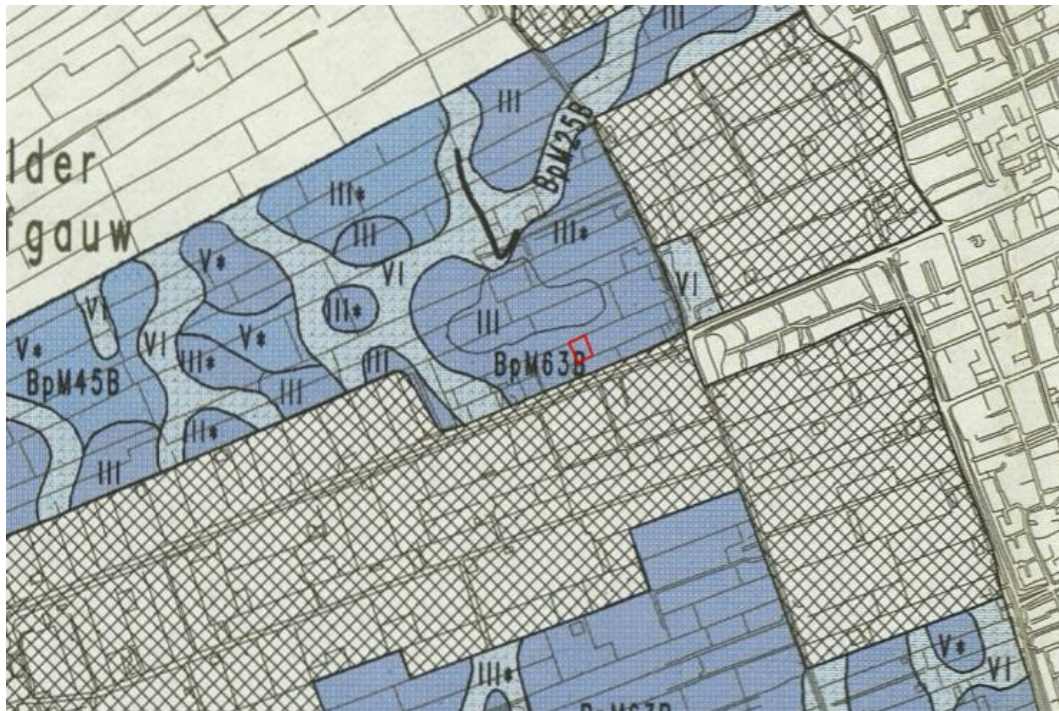

Figuur 7: Geologische kaart uit toelichting bestemmingsplan Duurzame Glastuinbouwgebieden. De geologische informatie is waarschijnlijk gebaseerd op Mulder (1989), zie fig. 9.

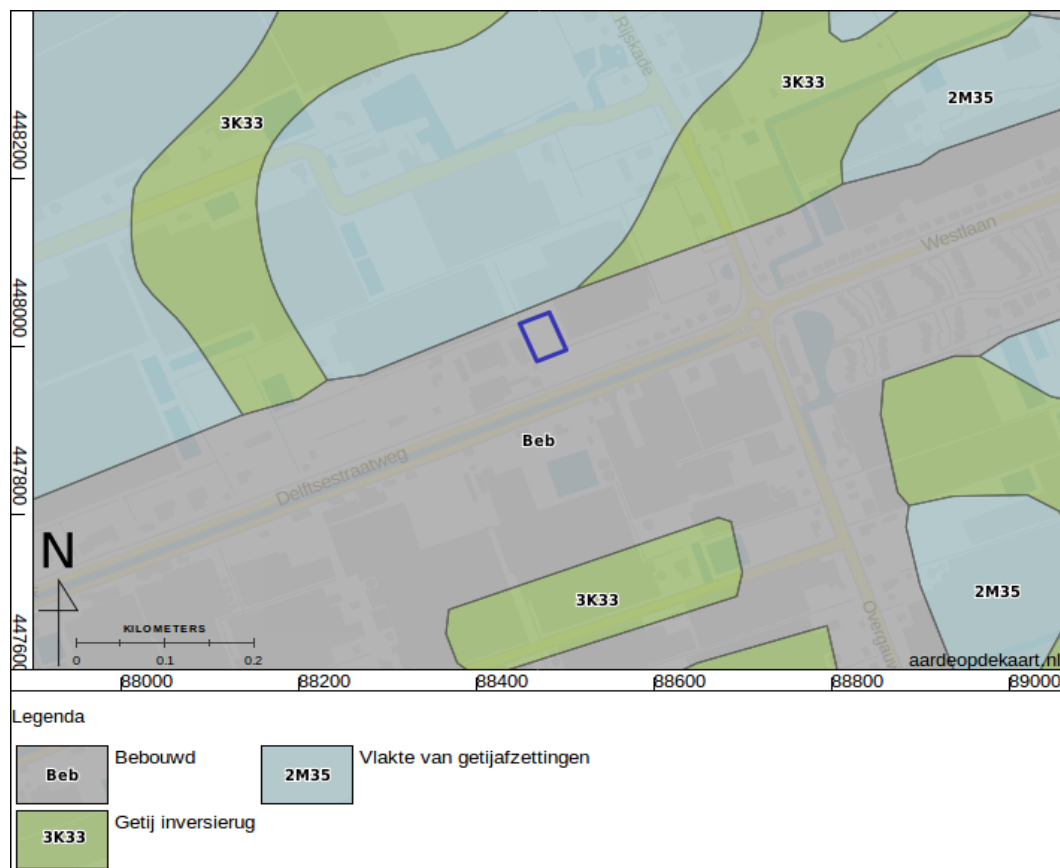

Figuur 8: Bodemkaart. Het plangebied is blauw omrand (Alterra Wageningen UR 2012).

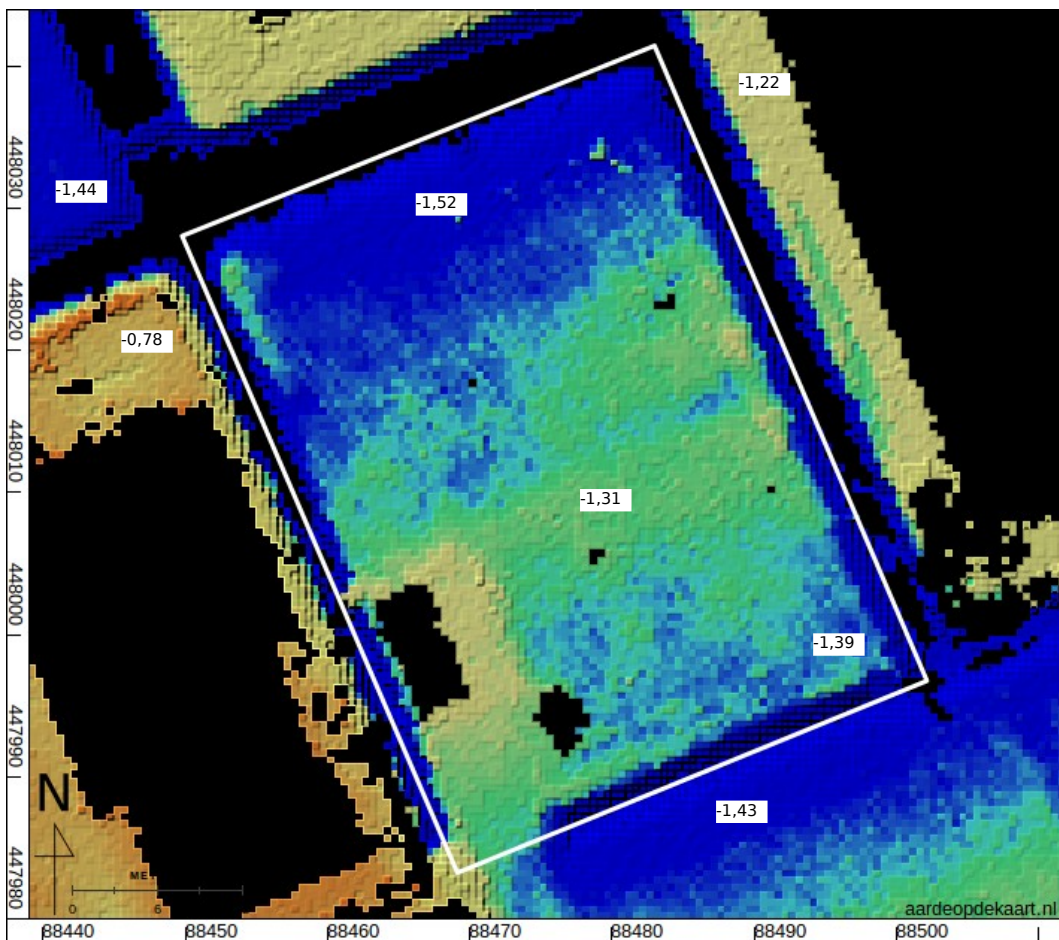
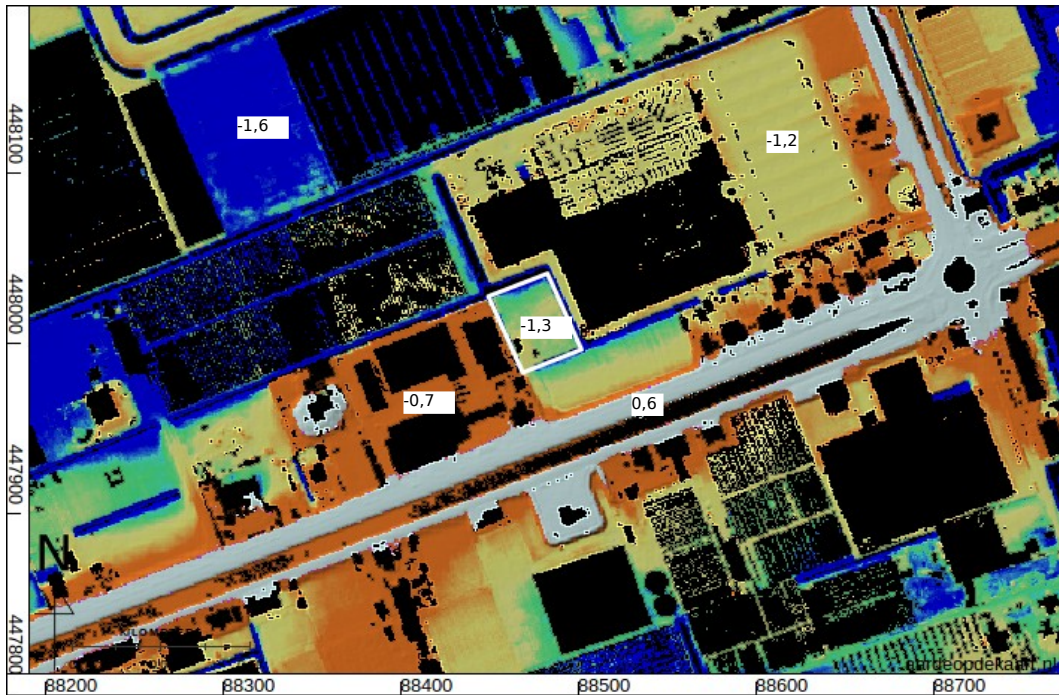

KREEKRUGGRONDEN		
BpM25B	leekeerdgronden	kalkloze, lichte en zware zavel; 15-30
BpM45B	leekeerdgronden	kalkloze, zware zavel en lichte klei; 15-30

Figuur 9: Detail bodemkaart (Mulder 1989).

Figuur 10: Geomorfologische kaart (Alterra 2004). Het plangebied is blauw omrand.

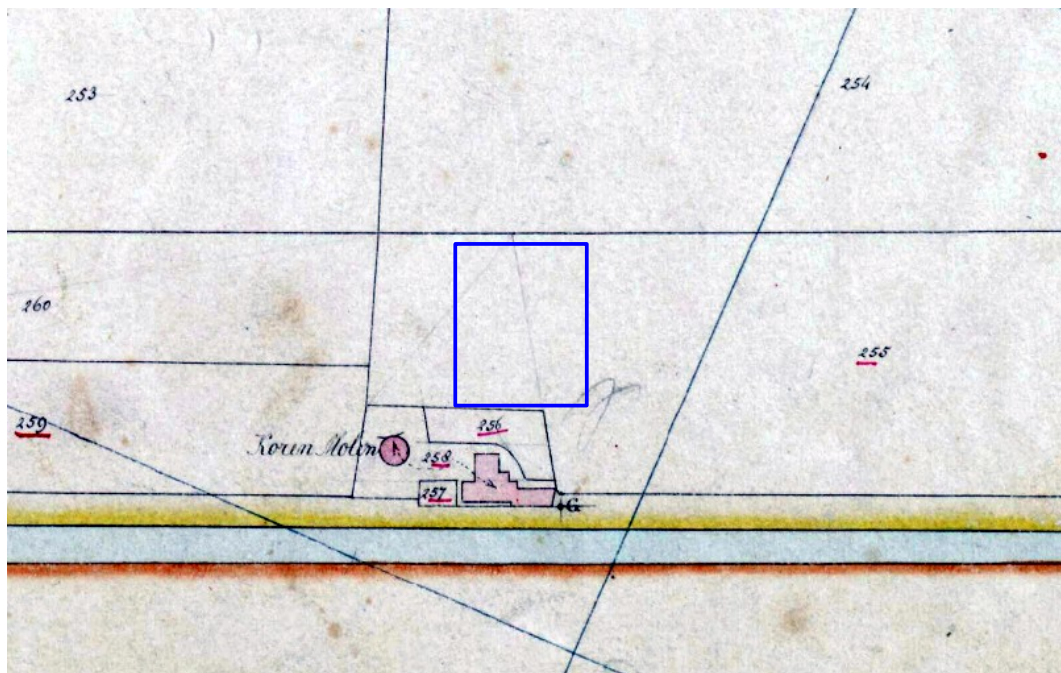
Figuur 11: Hoogte- en reliëfkaart (Kadaster - PDOK 2014). Het plangebied is in wit omrand. Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.

Figuur 12: Detail van kaart 254 West Nederland van het Tonneel des Aerdrijcks ofte Nieuwe Atlas uit 1659, (Blaeu 1659). Het noorden is linksboven. Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe cirkel.

Figuur 13: Kruikius kaart 1712 (Cruquius 1712).

Figuur 13: Detail van de kadastrale minuut van gemeente Vrijenban (1811-1832). Sectie B, blad 02. (Kadaster 1811; "Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed")MIN08220B02)). De kaart is richting het noordwesten georiënteerd. Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe rechthoek op perceel 255.

1.	2.	3.	4.	EIGENAREN EN VRUCHTGEBRUIKERS.				9.	10.	11.	INHOUDS-GROOTTE.			14.				
				5.	6.	7.	8.				VAN IEDER PERCEEL.	Bijsongetrokken bij soort van kluwteq.						
Folde, of gebiedt, plaatselijke benaming.																		
N ^o . der percelen op het kadastrale plan.																		
Verwijzing naar het algemeen register der huizen.																		
SOORT DER EIGENDOMMEN.																		
Volgnummer der gebovde eigendommen.																		
Aanwijzing der palder- of digh-laten, waarmede de percelen bevaard zijn.																		
Aanwijzing der palder- of digh-laten, waarmede de percelen bevaard zijn.																		
244				Kiskins	Catharina		Vrijenban	19	weiland		b.	r.	a.	b.	r.	a.	2	
245				Meduwe. f. Hooe					weiland								2	
246				Beltink	Peter	Bouman	Vrijt	2	weiland								2	
247									weiland								3	
248									boonweid								2	
249									boonweid								1	
250				Klij	Isaac van den	Bouman	Vrijenban	19	weiland								3	
251									weiland								3	
252									weiland								2	
253									weiland								3	
254									weiland								2	
255				Notenboom	Arie	Bouman	Pijnacker	10	boonweid								1	
256				Gelder	Johannes van	Korenmolenaar	Vrijenban	18	tuin								1	bevaard
257									tuin								1	
258									Huis en erf								1	
259									weiland								3	
260									weiland								3	

Figuur 14: Detail van de aanwijzende tafel Vrijenban, sectie B. Blad 8, ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed") OAT08220B008).

Nummer der percelen op het kadastrale plan	namen	voornamen	beroepen	woonplaats	Soort der eigendommen
253	Klij	Isaac van den	Bouman	Vrijenban	Weiland
254	"	"	"	"	Weiland
255	Notenboom	Arie	Bouman	Pijnacker	Bouland
256	Gelder	Johannes van	Korenmolenaar	Vrijenban	Tuin
257	"	"	"	"	Tuin
258	"	"	"	"	Huis en Erf Korenmolen
259	"	"	"	"	Weiland
260	"	"	"	"	Weiland

Transcriptie van de tekst van Figuur 12 die relevant is voor het plangebied.

Figuur 15: Detail van de Bonnekaart uit 1876 (459-1412 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 16: Nog een keer de Bonnekaart uit 1876 (459-1412 Delft), ingezoomd op het plangebied (blauw omrand).

Figuur 17: Detail van de Bonnekaart uit 1890 (459-1413 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

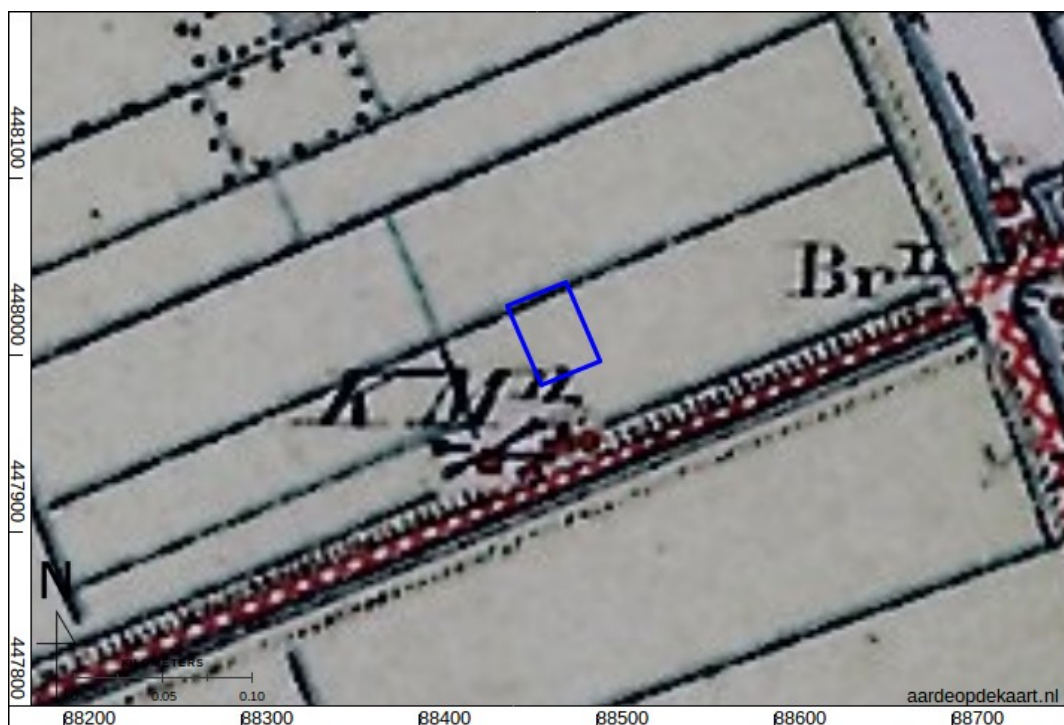
Figuur 18: Detail van de Bonnekaart uit 1900 (459-1414 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 19: Detail van de Bonnekaart uit 1904 (459-1415 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 20: Detail van de Bonnekaart uit 1908 (459-1416 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 21: Detail van de Bonnekaart uit 1913 (459-1417 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

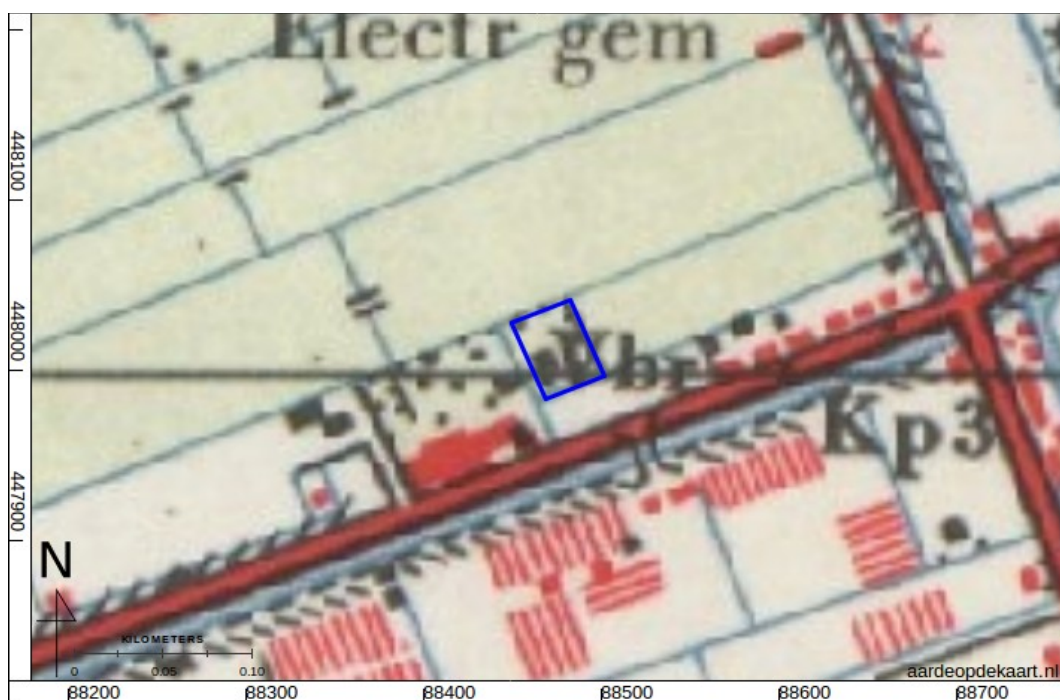
Figuur 22: Detail van de Bonnekaart uit 1924 (459-1418 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

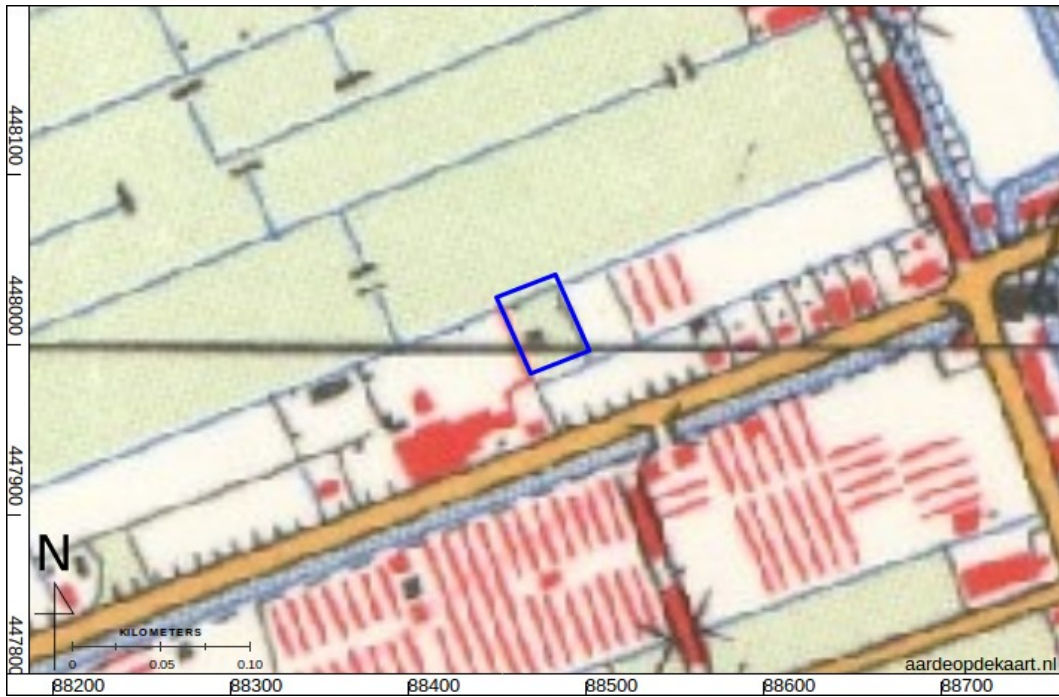
Figuur 23: Detail van de Bonnekaart uit 1934 (459-1419 Delft). Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 24: Topografische kaart uit 1940. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 25: Topografische kaart uit 1958. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 26: Topografische kaart uit 1963. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 27: Topografische kaart uit 1968. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 28: Topografische kaart uit 1974. Het plangebied is blauw omrand.

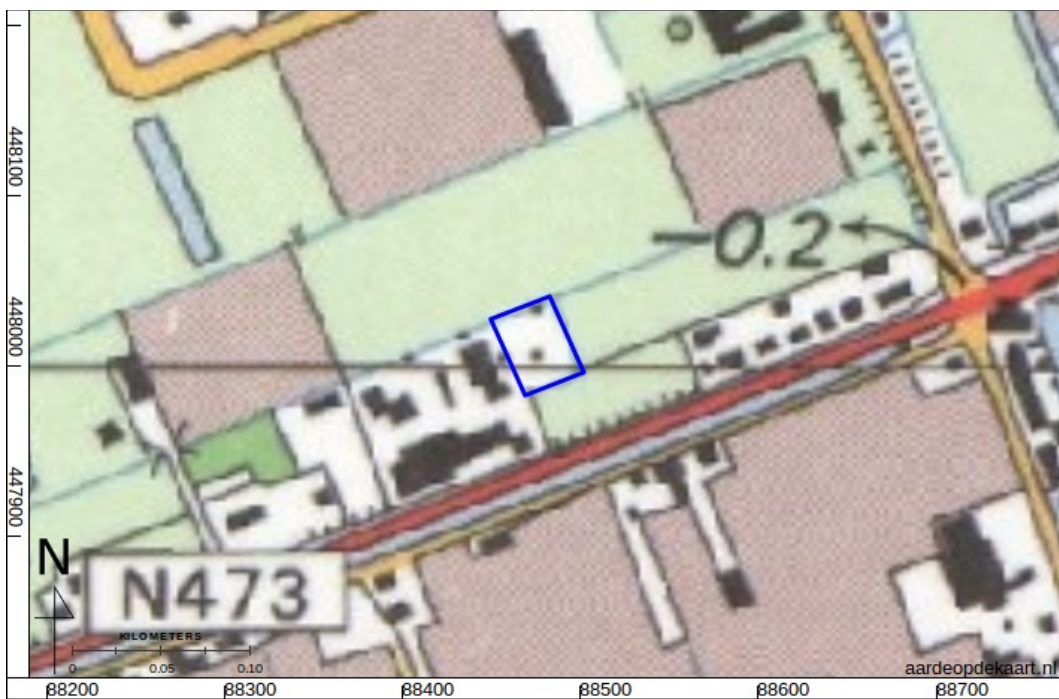
Figuur 29: Topografische kaart uit 1981. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 30: Topografische kaart uit 1986. Het plangebied is blauw omrand.

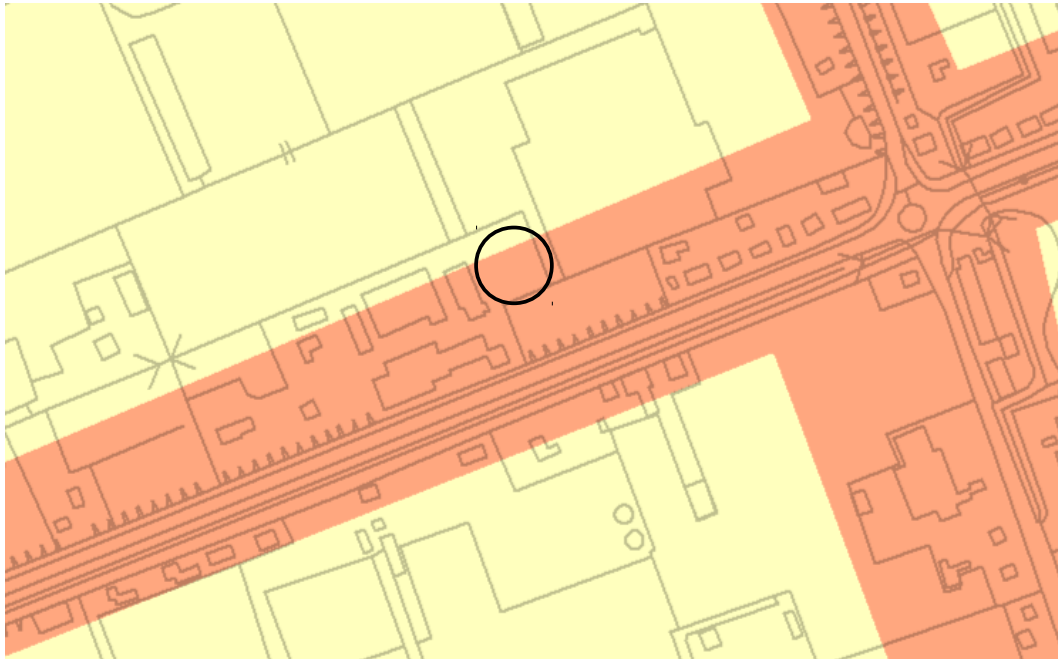
Figuur 31: Topografische kaart uit 1990. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 32: Topografische kaart uit 1995. Het plangebied is blauw omrand.

Figuur 33: ARCHIS overzichtskaart (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016). Archeologische terreinen zijn in het blauw weergegeven, losse vondsten zijn als gele stippen weergegeven, en het plangebied is zwart omrand.

Verwachting & Vrijstelling

- Hoog, maximale verstoring: 50 m² & 0,30 m -MV
- Hoog, maximale verstoring: 100 m² & 0,30 m -MV
- Middelhoog, maximale verstoring: 200 m² & 0,30 m -MV
- Middelhoog, maximale verstoring: 200 m² & 1,00 m -MV

*Figuur 34: Gemeentelijke archeologische beleidskaart (Kerkhof 2009).
Het plangebied ligt binnen de zwarte cirkel.*